

Nadiia ANTONIUK CSSBVM
Kielce

MARYJA JAKO WZÓR ŻYCIA DUCHOWEGO OSÓB KONSEKROWANYCH W NAUCZANIU JANA PAWŁA II

Życie konsekrowane stanowi niezbywalny i konstytutywny element Kościoła, wyraża samą jego naturę (LG 44; por. VC 29)¹ i jest bogactwem w różnorodności charyzmatów, działalności apostołskiej i instytucji. Według wskazań soborowych problematyka życia konsekrowanego oraz jego odnowa były ważnymi zagadnieniami w nauczaniu świętego Jana Pawła II. Wśród wielu dokumentów odnoszących się do osób konsekrowanych, adhortacja apostołska *Vita consecrata* pozostaje jednym z fundamentalnych tekstów papieskich. Zawiera on pogłębioną teologiczną refleksję na temat istoty i misji życia konsekrowanego w Kościele oraz w świecie. W swojej adhortacji papież podkreśla w sposób bardzo wyraźny maryjny wymiar życia konsekrowanego i w ten sposób stawia Maryję jako wzór dla osób konsekrowanych.

Dla lepszego zrozumienia interesującej nas tematyki na początku zostanie przedstawiona synteza nauczania papieskiego w odniesieniu do Maryi i osób konsekrowanych, a następnie podjęta próba odpowiedzi na pytanie: w jaki sposób *Vita consecrata* ukazuje Maryję jako wzór życia i postaw duchowych osób poświęconych Bogu.

1. Maryja w życiu konsekrowanym w nauczaniu Jana Pawła II

Jan Paweł II podczas swojego pontyfikatu (16 października 1978 – 2 kwietnia 2005) pozostawił nieocenione bogactwo maryjnego nauczania². Znany włoski

¹ Takie ujęcie jest owocem teologicznej refleksji nad życiem konsekrowanym. Otworzyło ono nowe perspektywy, zarysowane w nauczaniu II Soboru Watykańskiego. Por. E. Gambari, *Życie zakonne po Soborze Watykańskim II*, Kraków 1998; C. Parzyszek, *Życie konsekrowane w posoborowym nauczaniu Kościoła*, Ząbki 2007.

² Na temat nauczania maryjnego Jana Pawła II por.: *Il magistero mariano di Giovanni Paolo II. Percorsi e punti salienti*, red. E. M. Toniolo, Roma 2006; *La beata Vergine Maria nel magistero di Giovanni Paolo II*, red. T. Siudy, Città del Vaticano 2007; S. M. Perrella, *La Madre di Gesù nella teologia. Percorsi mariologici dal Vaticano II a oggi*, Roma 2015, s. 105-128. S. M. Perrella, *Gio-*

teolog E. M. Toniolo zauważa, że „żaden papież nie napisał nigdy tyle, ile Jan Paweł II; żaden nie przekazał Kościołowi tak szerokiego i głębokiego dziedzictwa maryjnego jak on; nie tylko ze względu na długi pontyfikat (1978-2005), jeden z najdłuższych w historii, ale przede wszystkim przez swoje całkowite oddanie się Maryi („Totus Tuus”), które instynktownie prowadziło go do mówienia o Niej. To nauczanie przenika wszystkie teksty jego dokumentów od encyklik po Anioł Pański oraz obejmuje – można powiedzieć – wszystkie tematy mariologiczne i maryjne³.

W tym bogactwie maryjnej i mariologicznej doktryny Jana Pawła II zawiera się również nauczanie skierowane do osób konsekrowanych w odniesieniu do Maryi Dziewicy. Należy podkreślić, że papież kontynuując dzieło swego poprzednika Pawła VI, rozwija i pogłębia myśl II Soboru Watykańskiego, który w Maryi dostrzegał wzór życia konsekrowanego oraz zachęcał do Jej naśladowania (por. PC 25, 65; LG 46). Według Jana Pawła II więź osób konsekrowanych z Maryją jest konsekwencją zjednoczenia z Chrystusem⁴, a jego fundamentem jest chrzest święty. To dzięki temu sakramentalnemu zanurzeniu w śmierć i zmartwychwstanie Chrystusa możliwa jest więź z Maryją. Konsekracja zakonna jeszcze bardziej ten związek pogłębia i rozwija przez świadome przeżywanie Jej obecności w życiu duchowym jako Matki i Mistrzyni (por. RD 7, 17). Warto w tym miejscu zaznaczyć, że Jan Paweł II opowiada się nie tyle za duchowością maryjną, rozumianą jako odrębny styl życia duchowego, lecz za maryjnym wymiarem duchowości chrześcijańskiej, a problematykę maryjną podejmuje w kontekście różnych poruszanych przez siebie zagadnień⁵.

W nauczaniu Jana Pawła II o Matce Bożej na szczególną uwagę zasługuje encyklika *Redemptoris Mater* (25 marca 1987 r.). Według słów następcy św. Piotra jest ona „rodzajem medytacji o objawieniu tajemnicy zbawienia, która została przekazana Maryi u zarania Odkupienia i do której została wezwana, aby uczestniczyć i współpracować w wyjątkowy i niezwykły sposób”⁶. *Redemptoris Mater* jest uważana za podstawowy dokument posoborowej doktryny mariologicznej, dlatego jest zrozumiałe, że treści w niej zawarte są dla osób konsekrowanych

vanni Paolo II. *Un magistero a servizio della Madre del Signore. Prefazione*, w: A. Gallitelli, *Le settanta catechesi mariane di Giovanni Paolo II (1995-1997). Per una mariologia biblico-spienziale sulla "Madre di Dio"*, Roma 2018, s. 9-32.

³ E.M. Toniolo, *Nota sul magistero mariano di Giovanni Paolo II*, w: *Il magistero mariano di Giovanni Paolo II*, s. 7.

⁴ Jan Paweł II, *Błogosławiona Dziewica Maryja a życie konsekrowane* (Katecheza z 29 marca 1995 r.), w: Jan Paweł II, *Dzieła zebrane*, t. VII, *Katechezy*, cz. 2, Kraków 2007, s. 748.

⁵ Por. H.U. von Balthasar, *Sponsa Verbi. Saggi teologici II*, Brescia 1985, s. 153-162; B. Leahy, *Il principio mariano nella Chiesa*, Città Nuova, Roma 1999; M. Chmielewski, *Maryjny wymiar duchowości w ujęciu Jana Pawła II*, „*Salvatoris Mater*” 5 (2003) nr 4, s. 259-277.

⁶ Jan Paweł II, *Encyklika poświęcona Błogosławionej Maryi Dziewicy. Audiencja generalna* (25 marca 1987 r.), OR 8 (1987) nr 3, s. 15.

pomocą, aby rozwijać i pielęgnować duchowość maryjną, aby razem z Maryją, na Jej wzór i za Jej przykładem głębiej i radykalniej żyć tajemnicą Chrystusa.

Jednym z pierwszych dokumentów Jana Pawła II, ukazującym związek Maryi Dziewicy z życiem konsekrowanym, jest adhortacja apostolska *Redemptionis donum* (25 marca 1984 r.). Przedstawia ona rzeczywistość życia konsekrowanego w odniesieniu do zbawczego dzieła Chrystusa oraz pogłębia zasadnicze aspekty powołania, konsekracji i misji osób konsekrowanych w świetle tajemnicy odkupienia. W tym bogatym pod względem teologicznym dokumencie numery 13 i 17 ukazują Maryję jako wzór i Przewodniczkę osób konsekrowanych.

Kolejnym tekstem papieskim poświęconym relacji Maryi Dziewicy z życiem konsekrowanym jest list apostolski do wszystkich osób konsekrowanych z okazji roku maryjnego pt. *Litterae encyclicae* (22 maja 1988 r.). Głównym celem tego listu było wyrażone w nim głębokie pragnienie Jana Pawła II, aby osoby konsekrowane w roku maryjnym odnowiły świadomość więzi, jaka zachodzi pomiędzy Bogarodzicą a ich szczególnym powołaniem w Kościele. Papież nawiązał tutaj do refleksji przygotowanych już wcześniej przez Kongregację Zakonników i Instytutów Świeckich⁷ oraz z perspektywy mariologicznej omówił trzy zasadnicze tematy: tajemnicę powołania, konsekrację oraz właściwe dla osób konsekrowanych apostołstwo.

W nauczaniu Jana Pawła II znajdują się również katechezy środowowe wygłoszone od 28 września 1994 do 29 marca 1995 r., które tworzą swoisty traktat o życiu konsekrowanym. Wśród nich katecheza z 29 marca 1995 r. jest poświęcona roli Błogosławionej Dziewicy w życiu osób Bogu poświęconych⁸. Nie jest to jedyne odniesienie do Maryi. W pozostałych przemówieniach z tego okresu jest Ona wspominana przy okazji omawiania innych kwestii związanych z życiem konsekrowanym.

Wyliczając w porządku chronologicznym papieskie dokumenty w interesującym nas przedmiocie, szczególną uwagę należy zwrócić na posynodalną adhortację apostolską *Vita consecrata* (25 marca 1996 r.), która pogłębia maryjny wymiar życia konsekrowanego w harmonii z jego bazowymi aspektami, dotyczącymi istoty oraz misji w Kościele i w świecie.

Nie sposób tutaj nie wspomnieć o katechezach środowowych poświęconych Maryi Dziewicy, tak zwanych „maryjnych”, trwających od 6 września 1995 do 12 listopada 1997⁹. Stanowią one dla osób konsekrowanych bogate źródło doktryny

⁷ Congregazione per i Religiosi e gli Istituti Secolari, *I religiosi sulle orme di Maria*, Città del Vaticano 1987; Por. V. Fagiolo, *Il senso dell'anno mariano per i religiosi*, w: Congregazione per i Religiosi e gli Istituti Secolari, *I religiosi sulle orme di Maria*, s. 11-33.

⁸ Jan Paweł II, *Błogosławiona Dziewica Maryja a życie konsekrowane*, s. 748-750.

⁹ Zbiór siedemdziesięciu papieskich katechez maryjnych Jana Pawła II znajduje się w: Jan Paweł II, *Katechezy Maryjne*, Częstochowa 1998; Jan Paweł II, *Dzieła zebrane*, t. VIII, *Katechezy*, cz. 3, Kraków 2007, s. 23- 196; Giovanni Paolo II, *Insegnamenti do Giovanni Paolo II* [od XVIII/2 (1995) do XX/2 (1997)], Città del Vaticano 1998-2000; Giovanni Paolo II, *Maria nel mistero di Cristo e della Chiesa. Catechesi sul Credo*, Città del Vaticano 1998.

mariologicznej oraz są dla nich zaproszeniem do pogłębienia i ożywienia więzi z Maryją.

List apostołski *Rosarium Virginis Marie* (16 października 2002 r.)¹⁰ o świętym różańcu jest kolejnym dokumentem bliskim sercu osób konsekrowanych, gdyż różaniec jest ich ulubioną modlitwą (por. VC 95). Dzięki modlitwie różańcowej osoby konsekrowane wstępują „do szkoły Maryi, dając się wprowadzić w kontemplacje piękna oblicza Chrystusa i w doświadczenie Jego miłości” (RVM 1).

Jak powszechnie wiadomo, Jan Paweł II był rozpoznawany jako papież wezwania „Totus Tuus”¹¹. Nie była to tylko zwykła formuła lub motto biskupie czy papieskie, lecz był to sposób istnienia, życia, mówienia i działania z ciągłym odniesieniem do Maryi¹². Nie dziwi więc fakt, że papieskie dokumenty, poruszające różne ważne kwestie dotyczące istoty oraz misji Kościoła, zawierają w swoich treściach również akcenty maryjne¹³. Dotyczy to także przemówień do osób konsekrowanych, wygłaszanych przy różnych okazjach. Aby przedstawione treści miały przejrzysty charakter, zostaną one uporządkowane według schematu, który jest zaprezentowany w *Litterae encyclicae*, a mianowicie: Maryja w tajemnicy powołania, konsekracji i apostołstwie (misji).

Każde powołanie do życia konsekrowanego jest niewątpliwie darem, który należy przyjąć wdzięcznym sercem. Tajemnica powołania staje się zaproszeniem osoby, aby weszła na drogę budowania i pogłębienia komunii z Bogiem i z braćmi. Jest ono rodzajem wybraństwa (por. Rz 8, 29-30; 9, 14-16), które najpełniej zostało zrealizowane w osobie i posłannictwie Maryi. Wybranie, według nauki papieża, jest owocem miłości. Następstwem „łaski wybrania człowieka przez Boga, jest jakby *zaczyn świętości*, jakby źródło tryskające w duszy człowieka jako dar Boga samego, które poprzez łaskę ożywia i uświęca wybranych” (RM 20).

Jan Paweł II zachęca osoby konsekrowane, aby myśląc o swoim powołaniu, rozważały wydarzenie zwiastowania, szukając w nim zrozumienia również swojego wybraństwa. Maryja pokorna Dziewica „została wprowadzona w niezgłębioną tajemnicę, jaką jest Bóg żywy, Bóg Trójca: Ojciec, Syn i Duch Święty” (LiE, wprowadzenie). Wówczas na dar powołania odpowiedziała: „Oto Ja Służebnica Pańska, niech mi się stanie według twego słowa” (Łk 1, 38). W tajemnicy objawiającego się Boga „odnalazła siebie” jako „pełna łaski”, czyli „od zawsze umiłowana przez Boga”, powołana, aby zostać Matką Mesjasza. Spojrzenie na Maryję powinno uświadomić osobom konsekrowanym, że Bóg powołując,

¹⁰ Por. S. M. Perrella, *La Lettera Apostolica “Rosarium Virginis Mariae” di Giovanni Paolo II. Maria icona della contemplazione del mistero di Cristo. A Giovanni Paolo II nel venticinquesimo di servizio pastorale (1978-2003)*, „Miles Immaculatae” 39 (2003), s. 585-633.

¹¹ Por. S. M. Perrella, *La Madre di Gesù nella teologia*, s. 105.

¹² Por. J. C. Cervera, *Giovanni Paolo II. Una vita segnata dal mistero di Maria*, w: *Il magistero mariano di Giovanni Paolo II*, s. 76.

¹³ Warto zauważyć, że nieprzypadkowo prawie każdy dokument papieski kończy się inwokacją maryjną lub zawiera wzmiankę o Maryi w kontekście omawianego w danym dokumencie problemu.

otwiera przed nimi nową perspektywę oraz nadaje nowy sens i nowy wymiar ich chrześcijańskiej egzystencji (por. LiE II).

Ze swojej strony osoba wybrana może dać pozytywną odpowiedź na ten bezinteresowny dar. Zanim jednak człowiek odpowie Bogu „tak”, zanim powołanie stanie się w nim faktem wewnętrznym, ukryte jest ono w odwiecznym zamyśle Boga. Odpowiedź człowieka wyraża się w zawierzeniu miłości Boga, który wzywa go do swojej wyłącznej służby, do poświęcenia się całkowicie Jego zamyślowi zbawienia (por. VC 17). Bóg oczekuje od osób powołanych całkowitego i wyłącznego oddania się Jemu. Oznacza to śmierć dla grzechu, wyrzeczenie się świata oraz życie wyłącznie dla Boga (por. EE III).

Maryja jest dla osób konsekrowanych wzorem, jak należy odpowiedzieć na dar wybraństwa. Ona w całkowitej wolności odpowiedzią uczyniła dar z siebie. Całe Jej życie przekonuje o tym, że każdy „człowiek odnajduje siebie tylko w bezinteresownym darze z siebie” (LG 22). Jest to odpowiedź miłości doskonałej i dlatego Maryja staje się „światlanym wzorem osobistego związku Boga z każdym człowiekiem”¹⁴. Stąd wydarzenie zwiastowania jest doskonałym obrazem, „modelem” związku Boga z człowiekiem. Bóg pragnie, by ten związek wyrastał z daru Ducha Świętego, a także by opierał się na osobistej dojrzałości¹⁵. Maryja staje się dzięki Duchowi Świętemu przykładem dla wszystkich, którzy są wzywani do wiary i naśladowania Chrystusa¹⁶.

Warto również podkreślić prawdę, że słowem swego przyzwolenia Maryja Dziewica zostaje włączona w misterium Chrystusa i Kościoła (por. LG 54). Od tej chwili, gdy wypowiedziała swoje „fiat”, Jej „dziewicze i macierzyńskie zarazem serce pod szczególnym działaniem Ducha Świętego podąża stale za dziełem własnego Syna i rozprzestrzenia się ku wszystkim, których Jezus Chrystus objął i stale obejmuje swą niewyczerpaną miłością” (RH 22). Osoby konsekrowane zdają sobie sprawę z tego, że w ich życiu odpowiedź na dar powołania nie byłaby możliwa bez szczególnego daru Ducha Świętego. Doświadczają, w jaki sposób Jego moc prowadzi stopniowo do upodobnienia w Chrystusie. To w Duchu Świętym odkrywają swoje powołanie, odpowiadają na nie oraz starają się wiernie je realizować i rozwijać (por. VC 19).

Maryja przyjęła życiowe powołanie jako dar i uczyniła z niego miejsce oraz czas dziękczynienia Bogu. Jej *fiat* ściśle łączy się z *Magnificat* (por. EE 53). Postawa Maryi śpiewającej *Magnificat* i mówiącej całym życiem: „Oto ja Służebnica Pańska” jest dla konsekrowanych wzorem i zachętą do radosnej wdzięczno-

¹⁴ Jan Paweł II, *Duch Święty i Maryja: wzór osobistego związku Boga i człowieka* (Katecheza z 18 kwietnia 1990 r.), w: Jan Paweł II, *Dziela zebrane*, t. VII, *Katechezy*, cz. 2, s. 135.

¹⁵ Por. tamże, s. 136; Podobną myśl Papież wyraża również w encyklice *Dominum et Vivificantem* w numerze 59.

¹⁶ Por. J. Buczek, *Maryja wzorem więzi z Duchem Świętym w nauczaniu Jana Pawła II*, „*Salvatoris Mater*” 7 (2005) nr 3-4, s. 45.

ści. Świadomość wybrania i obdarowania powinna również wzbudzić w nich głębokie pragnienie, aby pozostać wiernym „miłości wybrania” (por. RD 3).

Powołanie ma swoje źródło w Ojcu, gdyż „jest darem łaski udzielanym przez Ojca niektórym ludziom” (LG 42) i będąc odpowiedzią na łaskę wybrania w życiu konsekrowanym, przybiera zasadniczo kształt konsekracji¹⁷. Jan Paweł II zauważa, że „wśród wszystkich osób poświęconych bez reszty Bogu, Ona jest pierwsza. Ona – Dziewica z Nazaretu – jest najpełniej Bogu poświęcona, najdoskonalej konsekrowana. [...] Ona, która jako Matka nosi Chrystusa w swych ramionach, równocześnie najdoskonalej wypełnia Jego wezwanie: «Pójdź za Mną». Idzie za Nim – Ona, Matka – jako za swym Mistrzem w czystości, ubóstwie i posłuszeństwie” (RD 17).

Tajemnica konsekracji jest „organicznym rozwinięciem tego «początku», jaki stanowi Chrzeszt” (LiE II) oraz „oblubieńczą odpowiedzią na miłość Chrystusa”¹⁸. Według papieża Jana Pawła II również w tej kwestii Maryja Dziewica stanowi wzór, istotny punkt odniesienia dla osób konsekrowanych (por. VC 28). Mianowicie konsekracja poprzez profesję rad ewangelicznych powinna się dokonywać i ciągle ponawiać „wedle wzoru konsekracji samej Bogarodzicy” (RD 17). W tym kontekście papież w swoim nauczaniu przedstawia teologię ślubów w odniesieniu do Maryi. Jak podkreśla, „przylgnięcie do Chrystusa, do «Jego życia w ubóstwie i dziewictwie» oznacza także naśladowanie życia Maryi” (VC 28).

Przy ślubie czystości odwołuje się do tradycji Kościoła, która od pierwszych wieków jego istnienia uznawała Maryję za wzór dziewictwa konsekrowanego¹⁹. Jan Paweł II zauważa, że to dzięki specjalnej łasce Ducha Świętego Maryja w swoim sercu nosiła głębokie pragnienie „całkowitego ofiarowania się Bogu z duszą i ciałem”²⁰, zachowując dziewictwo, ponieważ chciała całkowicie przynależeć do Niego²¹.

Maryja dla osób konsekrowanych jest również wzorem posłuszeństwa Bogu. Ona nie wyrzeka się własnej woli, ale czyni z niej dar, jako odpowiedź na Bożą propozycję. W ten sposób zostaje włączona w dzieło zbawienia całej ludzkości. W encyklice *Redemptoris Mater* papież, używając soborowego sformułowania „posłuszeństwo wiary” (por. DV 5), opisuje postawę Maryi nie tylko przy zwiastowaniu, ale i w Jej *fiat*, w tajemnicy narodzenia²², ofiarowaniu Jezusa w świą-

¹⁷ Por. T. Paszkowska, *Misterium konsekracji osób w perspektywie duchowości Soboru Watykańskiego II*, Lublin 2005, s. 57.

¹⁸ Por. Jan Paweł II, *Konsekrowana czystość w oblubieńczej jedności Chrystusa i Kościoła* (Katecheza z 23 listopada 1994 r.), w: Jan Paweł II, *Dziela zebrane*, t. VII, *Katechezy*, cz. 2, s. 717.

¹⁹ Por. Jan Paweł II, *Maryja – wzór dziewictwa* (Katecheza z 7 sierpnia 1996 r.), w: Jan Paweł II, *Dziela zebrane*, t. VIII, *Katechezy*, cz. 3, s. 91-92.

²⁰ Jan Paweł II, *Błogosławiona Dziewica Maryja a życie konsekrowane*, s. 749.

²¹ Por. Jan Paweł II, *Maryja – wzór dziewictwa*, s. 91; J. Galot, *Vivere con Maria nella vita consacrata*, Milano 1987, s. 25-32.

²² Por. Jan Paweł II, *Maryja a narodzenie Jezusa* (Katecheza z 20 listopada 1996 r.), w: Jan Paweł II, *Dziela zebrane*, t. VIII, *Katechezy*, cz. 3, s. 107-108.

tyni, ukryciu Nazaretu²³, znalezieniu dwunastoletniego Jezusa w świątyni²⁴ aż po krzyż (por. RM 13-19)²⁵. We wszystkich tych wydarzeniach Maryja pozostała do końca wierna danemu słowu. Jej wiara i heroiczne posłuszeństwo wyprzedzają świadectwa apostołów (por. RM 27). Postawa Bogarodzicy jest dla osób konsekrowanych szkołą radykalnego posłuszeństwa, ponieważ Jej wiara przeszła wszystkie próby, nie ugięła się w trudnych chwilach życia i w bolesnych doświadczeniach (por. RD 17), pokorna wierność stała się stylem Jej życia. Przyjęcie oraz zachowywanie ślubu posłuszeństwa według wzoru Maryi, pozwala osobom konsekrowanym we właściwym czasie zrozumieć, że również trudne chwile, cierpienie, prześladowanie, doświadczenie niezrozumienia, a niekiedy i odrzucenie przez ludzi jest udziałem w zbawczym cierpieniu Jezusa²⁶.

Zdaniem papieża syntezę ewangelicznej nauki o ubóstwie Chrystusa wyrażają słowa św. Pawła: „Znacie przecież łaskę naszego Pana naszego Jezusa Chrystusa, który będąc bogaty, dla nas stał się ubogim, aby nas swym ubóstwem ubogacić” (2 Kor 8, 9). To znaczy, że „ubóstwo wchodzi w wewnętrzną strukturę samej odkupieńczej łaski Jezusa Chrystusa” (RD 12). W tajemnicy wcielenia i narodzenia w ubogiej stajni, w prostym i ubogim życiu oraz całkowitym ogołoceniu aż po śmierć na krzyżu²⁷ – we wszystkich tych wydarzeniach Jezus „jest Nauczycielem i Rzecznikiem ubóstwa ubogającego” (RD 12). Osoby konsekrowane ślubując ubóstwo, powinny starać się je „przeżywać jako uczestnictwo w ubóstwie Chrystusa”²⁸, na wzór Maryi ubogiej i pokornej Służebnicy Pańskiej. Papież w *Redemptionis donum* Jej ubóstwo określa jednym zdaniem: „jakże uboga w noc Betlejemską, jakże uboga na Kalwarii!”. Te słowa wyrażają głębię prawdy o współuczestnictwie Maryi w ubóstwie, losie i cierpieniu Jezusa.

Według tradycji Kościoła Maryja należała do „ubogich Jahwe” (*anawîm*), tych, którzy oczekiwali zbawienia przez Mesjasza jako ubodzy duchem. W tym kontekście słusznie zauważa biblista A. Serra, komentując fragment hymnu *Magnificat*, że „ubóstwo Maryi całe znajduje się w posłuszeństwie wiary, które wypełniało Jej serce i kierowało Jej krokami. Za św. Łukaszem wiarygodni świadkowie Tradycji kościelnej nauczali potem, że Maryja była «uboga» w tym, jak

²³ Por. Jan Paweł II, *Maryja w życiu ukrytym Jezusa* (Katecheza z 29 stycznia 1997 r.), w: Jan Paweł II, *Dziela zebrane*, t. VIII, *Katechezy*, cz. 3, s. 121-122.

²⁴ Por. Jan Paweł II, *Dwunastoletni Jezus odnaleziony w świątyni* (Katecheza z 15 stycznia 1997 r.), w: Jan Paweł II, *Dziela zebrane*, t. VIII, *Katechezy*, cz. 3, s. 119-120.

²⁵ Por. Jan Paweł II, *Posłuszna Służebnica Pańska* (Katecheza z 4 września 1996 r.), w: Jan Paweł II, *Dziela zebrane*, t. VIII, *Katechezy*, cz. 3, s. 99-100.

²⁶ Por. A.J. Nowak, *Bogarodzica wzorem życia konsekrowanego*, „Życie Konsekrowane” 2 (2000), s. 43-44.

²⁷ Por. Jan Paweł II, *Ewangeliczne ubóstwo istotnym warunkiem życia konsekrowanego* (Katecheza z 30 listopada 1994 r.), w: Jan Paweł II, *Dziela zebrane*, t. VII, *Katechezy*, cz. 2, s. 719-720.

²⁸ Tamże, s. 721.

wielkodusznie wypełniała wolę swego Boga i Zbawcy. Jej «ubóstwo» było w Jej nigdy nieodwołanym «fiat!»,²⁹

Jan Paweł II w swoim nauczaniu do osób konsekrowanych podkreślał, że dziewicze macierzyństwo Maryi z Nazaretu stanowi dla nich wzór apostołskiego świadectwa oraz misji, zgodnie z otrzymanym charyzmatem. Dziewica Maryja była pierwszą, która całkowicie poświęciła się dziełu swojego Syna oraz naśladowała Go w Jego „misji życia” (LG 56). Ona wypowiedziawszy Bogu swoje „tak”, oddała siebie w sposób całkowity. W życiu Maryi zwiastowanie przedłuża się i wypowiada w nawiedzeniu – poszła z pośpiechem w góry, nawiedzając ludzi, głosząc im Dobrą Nowinę o zbawieniu.

Macierzyńska obecność Maryi w Kanie wskazuje, że apostołstwo i misja osób konsekrowanych powinny być przeżywane i wykonywane w duchu służby na wzór Maryi (por. RD 13; RM 21). Papież, rozważając misję apostołską osób konsekrowanych, zauważa, że Maryja do Wieczernika wnosi „nowe macierzyństwo», które stało się Jej udziałem pod krzyżem” (LiE II). Zachęca on osoby konsekrowane, aby rozważając tajemnicę wieczernika, „skąd bierze początek cała apostołska droga Kościoła”, pielęgnowały apostołstwo wynikające z samej konsekracji (*ad intra*) oraz podejmowały wielorakie zadania apostołskie (*ad extra*) (LiE III).

Jan Paweł II zwraca się do osób konsekrowanych, aby przyjęły Maryję do swego życia, tak jak uczynił to Jan (por. RM 45)³⁰, aby ceniły i rozważały Jej „obecność” w swoim życiu osobistym, we wspólnotach, w zakonach, zgromadzeniach i instytucjach świeckich (LiE III). Wskazuje Ją jako wzór do naśladowania, gdyż Maryja uczy wielu cnót tak potrzebnych w życiu konsekrowanym: uległości Duchowi Świętemu, całkowitego poświęcenia się Bogu, słuchania słowa Bożego (por. VD 27-28), modlitwy, ofiary, itd. Dla osób konsekrowanych Dziewica Maryja jest Matką, Wspomożycielką, Przewodniczką, Źródłem radości – niezastąpionym wzorem życia konsekrowanego³¹. Według nauczania papieża Jana Pawła II miłość do Maryi Dziewicy w życiu osób konsekrowanych powinna przejawiać się przede wszystkim w naśladowaniu stylu Jej życia, w celebrowaniu świąt maryjnych, w praktykowaniu Liturgii godzin, a zwłaszcza w odmawianiu modlitwy różańcowej³².

Troska o maryjny wymiar życia konsekrowanego jest widoczna również w innych dokumentach Kościoła (por. DC 13; EE 20; VFC 18, 71; RdC 8, 10, 46; VS 1, 4, 31). Dla osób konsekrowanych stanowi to źródło radości i nadziei oraz pozwala na głębsze zrozumienie istoty ich życia i konsekracji. Pod opiekuńczym

²⁹ Por. A. Serra, *E c'era la Madre di Gesù... (Gv 2, 1). Saggi di esegesi biblico-mariana (1978-1988)*, Milano 1989, s. 167-187.

³⁰ Por. Jan Paweł II, *Błogosławiona Dziewica Maryja a życie konsekrowane*, s. 750.

³¹ Jan Paweł II, *Życie zakonne jako droga do świętości*, s. 22.

³² Jan Paweł II przedstawia różaniec jako „drogę Maryi” (RVM 24).

płaszczem Maryi, krocząc ewangeliczną drogą, mogą głosić światu, „jak nieskończenie wierny jest sam Bóg!” (RD 17).

Należy stwierdzić, że w bogatym nauczaniu Jana Pawła II, skierowanym do osób konsekrowanych, Maryja zajmuje ważne i wyjątkowe miejsce. Papież ukazuje Ją jako doskonały wzór życia konsekrowanego. Zachęca osoby konsekrowane do pielęgnowania duchowej więzi z Nią oraz wyraża głębokie pragnienie, aby przykład i wstawiennictwo Służebnicy Pańskiej podtrzymywało je w zachowaniu wierności konsekracji i uczyniło z nich wielkodusznych współpracowników Chrystusa i Jego Kościoła.

Dokumentem zasługującym na głębszą refleksję niewątpliwie jest posynodalna adhortacja *Vita consecrata*, która jest nazywana *magna carta* życia konsekrowanego ostatnich czasów³³ i „pozostaje najbardziej znaczącym i niezbędnym punktem odniesienia w kierowaniu drogami wierności i odnowy instytutów życia konsekrowanego i stowarzyszeń życia apostołskiego” (RdC 3). Wśród wielu bardzo ważnych zagadnień, papież wskazuje nie tylko na głęboką więź osób konsekrowanych z Maryją ale również na Jej wzorczość, która ma zasadniczy wpływ na duchowy profil osób konsekrowanych.

2. Maryja jako wzór życia i duchowych postaw osób konsekrowanych

Jan Paweł II podczas swojej podróży do krajów Ameryki Południowej w 1988 r., zwracając się do osób konsekrowanych zgromadzonych w katedrze de Nuestra Señora La Paz, powiedział: „Jest moim pragnieniem, abyście wpatrując się w Maryję – niewiastę konsekrowaną *par excellence*, jako symbol zaślubin z Chrystusem – pogłębiały w ciągu tych lat znajomość nauki soborowej i posoborowej na temat życia konsekrowanego, tak by przekształciła się ona w prawdziwą «duchowość maryjną», duchowość całkowitego, oblubieńczego «tak» na wezwanie Pana»³⁴. Ta wypowiedź jest doskonałą ilustracją troski papieża o maryjny wymiar w życiu konsekrowanym, która była widoczna na przestrzeni całego jego pontyfikatu. Wydaje się, że nie będzie tutaj przesadnym stwierdzenie, że adhortacja *Vita consecrata* niejako zbiera główne idee myśli teologicznej, ukazującej związek Maryi z osobami konsekrowanymi. Nie bez znaczenia pozostaje również fakt, że nauczanie, które zostało zawarte w tym dokumencie, nie jest ideą własną papieża, ale przede wszystkim spełnieniem postulatów zaproponowanych przez IX Zgromadzenie Zwyczajne Synodu Biskupów, w tym również postulatów związanych z miejscem i rolą Maryi w życiu konsekrowanym.

³³ L. Crippa, *La vita consacrata in Giovanni Paolo II percorso storico dottrinale*, „Sequela Christi” 1(2005), s. 26-42.

³⁴ Jan Paweł II, *Wasza obecność jest jak światło i sól* (La Paz, 10 maja 1988 r.). Spotkanie z zakonnicami Boliwii, OR 9 (1988) nr 5, s. 23.

Na samym początku należy zauważyć, że papież w *Vita consecrata* wspomina Maryję oraz Jej związek z życiem konsekrowanym w różnych numerach dokumentu (np. VC 18, 23, 28, 34, 94-95, 97, 112) oraz że nie w każdym z nich jest jednakowe natężenie myśli maryjnej. W celu uporządkowania przedstawionych w tym paragrafie treści zostaną one przedstawione zgodnie z chronologicznym porządkiem wydarzeń zbawczych, wspomnianych w adhortacji (od zwiastowania do wiecznika).

Jan Paweł II w numerze 28 odwołuje się do historii i przypomina, iż „wszystkie instytuty życia konsekrowanego żywią przekonanie, że obecność Maryi ma podstawowe znaczenie zarówno dla życia duchowego każdej osoby konsekrowanej, jak i dla spójności, jedności oraz wzrostu całej wspólnoty (VC 28). W tych słowach papież podkreśla ważność wielowiekowej tradycji, według której liczne rodziny zakonne męskie i żeńskie przeżywały i nadal przeżywają swoją konsekrację Chrystusowi, nieustannie wpatrując się w Maryję jako wzór życia duchowego.

Papież stawia przed oczami osób konsekrowanych Maryję Niepokalaną, która „najdoskonalej odzwierciedla Boże piękno” (VC 28) oraz przywołuje starożytną tradycję Kościoła³⁵, która nazywa Maryję *Tota pulchra* – „Cała Piękna”. Należy tutaj wyraźnie podkreślić fakt, że jest to „piękno odkupione”, istniejące dzięki uprzedzającej mocy odkupienia i zabezpieczające Ją od jakiegokolwiek grzesznego skażenia i naruszenia harmonii odwiecznie ustalonej „dla człowieka” przez Boga. W Niej od początku odzwierciedla się, bez żadnej skazy czy zmarszczki, piękno Boże. Pośród wszystkich wierzących „jest Ona jakby «zwierciadłem», w którym odbijają się w sposób najgłębszy i najprostszy «wielkie dzieła Boże» (Dz 2, 11)” (RM 25). To odbicie pozostaje wolne od jakiegokolwiek zdeformowania, które naruszałoby prawdę o Bogu. W Maryi w wyjątkowy sposób odsłania się *gratia* (*charis*) jako niewysłowione piękno, gracia, wdzięk Bożego daru³⁶.

Ikona piękna Maryi dobrze oddaje wewnętrzną tożsamość życia konsekrowanego, którą Jan Paweł II wyraził w kategorii piękna. Określa ona „egzystencję przemienioną” osób konsekrowanych, które ukazują piękno miłości Trójjedynego Boga (por. VC 11, 20, 24). Wpatrując się w Niepokalaną, osoby konsekrowane powinny od Niej uczyć się odkrywać piękno Bożego wybrania oraz powołania i tym samym świadczyć o wielkich dziełach, jakich Bóg dokonuje w nich również dzisiaj (por. VC 20). Powinny promieniować radością i pięknem życia Ewangelią oraz pójścia za Chrystusem, a także „wzbudzać w ludziach zachwyt pięknem Boga i tęsknotę za Nim” (VC 20).

³⁵ Por. R. Cantalamessa, *Maryja zwierciadłem dla Kościoła* (Theotokos, 5), Warszawa 1994, s. 28-29.

³⁶ Por. J. Bolewski, *Nowe prawo niepokalanego poczęcia*, w: *Tota pulchra es Maria. Materiały z ogólnopolskiego sympozjum mariologicznego z okazji 150 rocznicy ogłoszenia dogmatu o Niepokalanym Poczęciu Matki Bożej. Licheń, 17-20 maja 2004 r.*, red. J. Kumala, Licheń 2004, s. 151; T. Paszkowska, *Antropologiczny wymiar piękna Maryi*, „*Salvatoris Mater*” 15 (2013) nr 1-4, s. 89-106.

Jan Paweł II wskazuje osobom konsekrowanym Maryję „jako wzór przyjęcia łaski” (VC 28), ponieważ wyraziła zgodę na realizację Bożych zamysłów. Wypowiedziane przez Nią *fiat* zmieniło bieg dziejów świata, ponieważ Ona zrodziła na świat Zbawiciela i dzięki Jej *tak* Bóg mógł się stać człowiekiem w naszym świecie i pozostaje nim na zawsze³⁷. Tajemnica wcielenia powinna przypominać konsekrowanym prawdę o „pierwszeństwie Bożej inicjatywy” (VC 28), a Maryja jest tego doskonałym przykładem.

Adhortacja *Vita consecrata* przywołuje w świadomości osób konsekrowanych prawdę, że Maryja jest „wzniosłym przykładem doskonałej konsekracji wyrażającej się pełną przynależnością do Boga i całkowitym oddaniem się Jemu”³⁸. Wpatrując się w Nią, osoby konsekrowane dążą do tego, aby również ich konsekracja była wyrazem takiej gotowości oddania siebie Bogu, poświęcenia się wyłącznie Jego sprawom oraz złożenia „w ofierze wszystkiego – teraźniejszości i przyszłości w Jego ręce” (VC 17), jaką miała Służebnica Pańska. Papież ukazując Ją jako wzór konsekracji, odwołuje się do tajemnicy Trójcy Świętej: „życie konsekrowane w Niej znajduje wspaniały wzór konsekracji Ojcu, jedności z Synem i uległości Duchowi Świętemu” (VC 28)³⁹. *Fiat* Maryi zawiera akt posłuszeństwa płynącego z pokornego serca. Jest to przede wszystkim pierwszy akt posłuszeństwa wobec Ojca, a zarazem akt poddania się Matki Synowi – Jej uległości wobec woli Syna. Duch Święty jednoczy osoby boskie z tą pokorną Służebnicą jednym aktem miłości⁴⁰.

Maryja przyjęła Boży dar wybrania oblubieńczą miłością, która ma moc konsekracji (por. RM 39). W Niej konsekrowani odkrywają ikonę, w której mogą kontemplować zbawcze działanie Ojca, Syna i Ducha Świętego. To właśnie Ona – Niewiasta „pełni czasów” – staje się „przestrzenią” dla objawiającego się Trój-jedynego Boga.

Sposób istnienia oparty na praktykowaniu rad ewangelicznych jest „najbardziej radykalną formą życia Ewangelią na tej ziemi” (VC 18) oraz jest sposobem upodabniania się do Chrystusa (por. VC 18). Jak podkreśla papież, „przyłgnięcie

³⁷ Jan Paweł II w liście apostolskim *Tertio millennio adveniente* w numerze 2 podkreśla, że „odpowiedź Maryi na anielskie przesłanie była jednoznaczna: «Oto Ja Służebnica Pańska, niech mi się stanie według twego słowa!» (Łk 1, 38). Nigdy w dziejach człowieka od ludzkiego przyzwolenia nie zależało tak wiele, jak wówczas”.

³⁸ Por. À. Pardilla, *Vita consecrata per il nuovo millennio. Concordanze, fonti e linee maestre dell'esortazione apostolica Vita consecrata*, Città del Vaticano 2003, s. 1325.

³⁹ Por. np.: *Trójca Święta a Maryja*. Materiały z sympozjum mariologicznego zorganizowanego przez Polskie Towarzystwo Mariologiczne. Częstochowa, 6-8 września 1999 roku, red. T. Siudy, K. Pek, Częstochowa 2000; K. Guzowski, *Maryja a Trójca Święta: personologia trynitarna fundamentem odnowy mariologii współczesnej*, „*Salvatoris Mater*” 16 (2014) nr 1-4, s. 11-26; W. Siwak, *Maryja a Trójca Święta w misterium Wcielenia według Jana Pawła II*, „*Salvatoris Mater*” 1 (1999) nr 2, s. 268-319.

⁴⁰ Por. T. Paszkowska, *Misterium konsekracji osób w perspektywie duchowości Soboru Watykańskiego II*, s. 134-135.

do Chrystusa, do «Jego życia w ubóstwie i dziewictwie» oznacza także naśladowanie życia Maryi» (VC 28)⁴¹. Ponadto Jan Paweł II ukazuje osobom konsekrowanym cnoty związane z radami ewangelicznymi, którymi jaśniała Maryja. Ona, czyniąc wolę Ojca, okazała „gorliwość w posłuszeństwie, męstwo w ubóstwie, a w swym płodnym dziewictwie gotowość na przyjęcie życia” (VC 112). *Vita consecrata* podkreśla prawdę, że „praktyka rad ewangelicznych jest formą szczególnie głębokiego i owocnego udziału również w misji Chrystusa na wzór Maryi z Nazaretu, Jego pierwszej uczennicy, która oddała się na służbę Bożego zamysłu, czyniąc dar z siebie samej” (VC 18).

Z tych głębokich teologicznie rozważań Jana Pawła II można wyciągnąć wniosek, że Maryja jest dla osób konsekrowanych doskonałym wzorem życia duchem rad ewangelicznych, przykładem cnót oraz swoją postawą wskazuje im, jak skutecznie i owocnie podejmować posługę apostołską i eklezjalną⁴². Apostolstwo i misja życia konsekrowanego odczytane i podejmowane zgodnie z charyzmatem, który pozwala na uczestnictwo w jednym z aspektów tajemnicy Chrystusa (por. LG 46; VC 36), powinny mieć charakter służebny. *Vita consecrata*, nadając Maryi tytuł „Dziewica Nawiedzenia” (VC 112), stawia Ją za wzór „niestrudzonej służby” (VC 28). W tajemnicy Nawiedzenia uwidacznia się Jej niezwykła wrażliwość na potrzeby ludzi oraz zdolność ukonkretniania miłości, która nie zamyka się przed nikim i niczym⁴³. Jej zawierzenie i całkowite „bycie dla Boga” znajduje swoje przedłużenie w „byciu dla człowieka”, a służebna miłość, podobnie jak miłość Jej Boskiego Syna, staje się proegzystencją. W ukryciu Nazaretu służy Jezusowi i Józefowi w najbardziej zwyczajnych, codziennych momentach ziemskiego życia (por. VC 28). Proste i pokorne prace domowe nabierają dla Niej szczególnej wartości. Przeżywa je bowiem jako służbę posłannictwu Chrystusa, a zarazem ukazuje tkwiące w nich ogromne zasoby autentycznej miłości.

Obecność Maryi w decydujących momentach życia publicznego Syna, Jej bezwarunkowa wierność Chrystusowi i Jego słowu wskazuje osobom konsekrowanym również drogę ofiarnej i gorliwej służby drugiemu człowiekowi. Papież, zawierając osoby konsekrowane Maryi, wyraża głębokie pragnienie, aby one „umiały wychodzić naprzeciw ludziom w potrzebie i nieść im pomoc, a nade wszystko nieść im Jezusa” oraz zwraca się do Niej z prośbą: „Naucz je głosić wielkie dzieła, jakich Bóg dokonuje w świecie, aby wszystkie ludy wielbiły Twoje imię. Wspomagaj je w pracy dla dobra ubogich, głodnych, pozbawionych nadziei, ostatnich i tych wszystkich, którzy szczerym sercem szukają Twojego Syna” (VC 112).

⁴¹ H.U. von Balthasar, *Życie oddane Bogu. Sens życia według rad ewangelicznych w dzisiejszych czasach*, „Znak” 1972, nr 219, s. 1167.

⁴² Por. *Lineamenta* 45.

⁴³ Por. W. Wołyniec, *Charyzmaty Maryi*, „Życie Konsekrowane” 14 (2006) nr 3, s. 33.

W świetle tych słów zasadne wydaje się być stwierdzenie zawarte w *Lineamenta* w numerze 45, że w życiu Maryi „jaśnieją jak w zwiercadle chryzmaty życia konsekrowanego”⁴⁴. W końcowej modlitwie zawierzenia papież w sposób pośredni odwołuje się do słów hymnu *Magnificat*. Ta „pieśń Maryi” jest najczystsza i najdoskonalszą modlitwą, jest portretem Jej duszy, utkanym z nici Pisma Świętego, z nici Słowa Bożego (por. DCE 41). Wobec wielkich dzieł Bożych (*magnalia Dei*) Maryja pozostaje pełną pokory Służebnicą Pańską. W ten sposób podkreśla, kim jest i czego pragnie. W słowach uwielbienia ukazuje, „jaki jest program Jej życia: nie stawiać siebie w centrum, ale zostawić miejsce dla Boga spotkanego zarówno w modlitwie, jak i w posłudze bliźniemu” (DCE 41).

Liturgia Kościoła wyśpiewuje *Magnificat* każdego dnia w nieszpórach – swojej modlitwie wieczornej, by w ten sposób uwielbić Boga, podziękować Mu za kolejny dzień i otrzymane łaski. Osoby konsekrowane powinny nie tylko uczynić tę pieśń uwielbienia swoją osobistą modlitwą-dziękczynieniem⁴⁵, ale starać się na wzór Maryi, aby całe ich życie było jednym *Magnificat* wyśpiewanym na chwałę Pana.

Według *Vita consecrata* charyzmatyczny dar życia konsekrowanego bierze początek z kontemplacji ukrzyżowanego Chrystusa. Wybór całkowitej konsekracji jest owocem Bożej miłości, która ogarnia, podtrzymuje i wypełnia serce osób powołanych oraz uzdalnia je, aby „iść za Barankiem złożonym w ofierze i żyjącym, dokądkolwiek pójdzie (por. Dz 14, 1-5)” (VC 23). Maryja taki dar otrzymała i dlatego jest dla osób konsekrowanych pierwowzorem. Ona w drodze za Barankiem Paschalnym, doświadczając własnej paschy, trwała dzielnie nawet wśród najciemniejszych nocy, dzięki mocy tej miłości.

Pod krzyżem Maryja otrzymała nowe posłannictwo, dar duchowego macierzyństwa. Ogłoszona Matką umiłowanego ucznia, obejmuje swą miłością „wszystkich ludzi wezwanych do wspólnoty Kościoła. W tym więc momencie z wysokości krzyża Maryja zostaje ustanowiona, jak gdyby «konsekrowana» na Matkę Kościoła”⁴⁶. Ta uroczyście ogłoszona funkcja nie była dla Niej czymś nowym, lecz przypieczętowaniem całkowitego oddania się w służbie Bogu i ludziom.

Dar Maryi jako Matki dla osób konsekrowanych ma szczególna wartość, ponieważ są one powołane „wraz z Janem, aby wziąć do siebie Maryję (por. J 19, 27), kochać Ją i radykalnie naśladować zgodnie z naturą swego powołania” (VC 28). Wzór Maryi jest dla nich wyjątkowo jasny, pociągający, krzepiący

⁴⁴ *Lineamenta* 45.

⁴⁵ Bardzo ciekawą refleksję na temat relacji Maryi i życia konsekrowanego w świetle pieśni *Magnificat* przedstawia list pokapitulny Zakonu Serwitów NMP. Por. Capitolo Generale dell'Ordine dei Servi di Maria, *Servi del Magnificat. Il cantico della vergine e la vita consacrata*, „Marianum” 57 (1995), s. 685-812.

⁴⁶ Jan Paweł II, *Ostatnie słowa Chrystusa na krzyżu: „Oto Matka Twoja”* (Katecheza z 23 listopada 1988 r.), w: Jan Paweł II, *Dzieła zebrane*, t. VI, *Katechezy*, cz. 1, Kraków 2007, s. 983.

i pomocny. Dlatego powinny one przeżywać swoje powołanie, idąc „ręka w rękę” z Maryją i za Maryją. Zapraszając Ją do swojego życia, do sposobu przeżywania własnej codzienności i drogi do miłości Oblubieńca-Chrystusa, konsekrowani mogą doświadczać na co dzień Jej szczególnej macierzyńskiej dobroci. Dla nich – jak podkreśla papież – „synowska więź z Maryją stanowi uprzywilejowaną drogę wierności wobec otrzymanego powołania oraz najskuteczniejszą pomoc do wzrastania w nim i przeżywania go w pełni” (VC 28)⁴⁷.

W adhortacji *Vita consecrata* papież podkreśla wymiar oblubienczy życia konsekrowanego. W scenie ukazującej Maryję i Apostołów zgromadzonych w wieczerniku, odsłania się żywy obraz Kościoła-Oblubienicy. W Maryi ten obraz zrealizował się w pełni (por. VC 112), ponieważ Ona już jaśniej chwałą i jest „znakiem pewnej nadziei” (LG 68). Osoby konsekrowane z uwagą i miłością wpatrują się w Maryję z Nazaretu jako wzór pierwszej i najdoskonalszej, najczystszej Oblubienicy Chrystusa. Ona jest pierwowzorem przyjęcia Chrystusa jako jedynego Oblubieńca i poświęcenia się Jemu bez reszty. Ona jest cała Piękna, ponieważ jest Mu całkowicie oddana – *Tota Tua*.

W sposób szczególny osoby konsekrowane są powołane do pielęgnowania wymiaru oblubienczego, dlatego *Vita consecrata* podkreśla prawdę, że „życie konsekrowane najczęściej bierze przykład z osoby Maryi, dziewiczej Oblubienicy. Z tej dziewiczej miłości wypływa niezwykła płodność, która wspomaga rodziny i wzrost Bożego życia w sercach” (VC 34). Ona odkrywa przed osobami konsekrowanymi to jedno, co jest konieczne (por. Łk 10, 42), a bez czego nie sposób żyć autentyzmem własnego powołania i owocować w nim. Duchowa płodność powinna wyrażać się poprzez otwarcie się na przyjęcie Słowa (por. VC 34) oraz troskę, aby życie Boże rodziło się w sercach ludzi. Stąd też Kościół powierza osobom konsekrowanym misję wychowywania. To szczególne zadanie jest dla nich okazją, aby stać się narzędziem, dzięki któremu Kościół będzie mógł zrealizować swoje macierzyńskie posłannictwo według wzoru Maryi (por. VC 97; LG 64).

Jednym ze sposobów pogłębienia synowskiej więzi z Maryją w życiu konsekrowanym jest praktyka *lectio divina* jako wspólnej refleksji nad słowem Bożym oraz wzajemnego dzielenia się doświadczeniem wiary. *Vita consecrata* zachęca, „aby osoby konsekrowane uczyniły przedmiotem wytrwałej medytacji teksty ewangeliczne i inne pisma nowotestamentowe, które ukazują słowa i czyny Chrystusa i Maryi Panny oraz *apostolica vivendi forma*” (VC 94). Z rozważania Słowa Bożego rodzi się „ów kontemplacyjny ogląd rzeczy, dzięki któremu poprzez wiarę Bóg staje się dostrzegalny we wszystkich zwyczajnych wydarzeniach życia” (EE 29) oraz kształtuje w osobach konsekrowanych „instykt nadprzyrodzony” (VC 94). To pozwala osobom konsekrowanym rozeznawać Bożą wolę oraz ciągle poszukiwać nowych dróg odnowy.

⁴⁷ Por. S. M. Perrella, *Maria icona della vita consacrata nel contesto dei nostri giorni. Alcune riflessioni per l'anno della vita consacrata*, „Theotokos” 22 (2014), s. 239-276.

Papież zachęca osoby konsekrowane do odnawiania każdego dnia duchowej więzi z Maryją poprzez rozważnie tajemnic różańca świętego. Ta prosta modlitwa, będąca „medytacją» o Chrystusie z Maryją, jest zbawienną kontemplacją” (RVM 13). Dla osób konsekrowanych Maryja jest Nauczycielką, która wprowadza w głęboką znajomość misterium Chrystusa. Wstępując do „szkoły Maryi” (RVM 14), od Niej uczą się przyjmowania i miłowania Jej Syna w codziennym życiu oraz czynienia wszystkiego, cokolwiek powie (por. J 2, 5). Różaniec jako „droga przykładu Dziewicy z Nazaretu” (RVM 24), jest „równocześnie drogą pobożności maryjnej” (RVM 24). Codzienne praktykowanie tej modlitwy otwiera osoby konsekrowane na piękno i dobroć Boga oraz Jego zbawienie i wychowuje do świętości.

W *Vita consecrata* papież stawia również bardzo ważne pytanie: po co istnieje życie konsekrowane? Posługując się obrazem namaszczenia Jezusa w Betanii (por. J 12, 3-7), daje na nie odpowiedź, zapewniając, że jest „ono tak samo jak i w przeszłości cenną ozdobą Domu Bożego, czyli Kościoła” (VC 111). Jest „znakiem czystej miłości” (VC 111), dowodem bezinteresowności bez granic, która wyraża się przez życie oddane całkowicie miłości Chrystusa i Jego służbie” (VC 111). Współczesnemu światu jest tak bardzo potrzebny ten „szczególny znak Królestwa niebieskiego” (PC 1), znak przemienionego życia, które wskazuje na fundamentalną prawdę, że „nie mamy tu trwałego miejsca” (Hbr 13, 14) i że „nasza ojczyzna jest w niebie” (Flp 3, 20). Maryja dla osób konsekrowanych jest pośredniczką i przewodniczką w pielgrzymce „ku niebieskiej ojczyźnie i ku światłu, które nie zna zmierzchu” (VC 111), jest „gwiazdą nadziei”⁴⁸, wskazującą drogę do wiecznej i jedynej szczęśliwości.

Jan Paweł II w *Vita consecrata* przedstawiając maryjny wymiar w życiu konsekrowanym, ukazał go jako jeden z fundamentalnych i koniecznych zarówno dla rozwoju duchowego poszczególnych osób, jak również wzrostu i jedności całej wspólnoty. Maryja jest wzorem konsekracji i naśladowania, żywym obrazem Kościoła-Oblubienicy. Przyjmując Ją jako Matkę i Przewodniczkę, osoby konsekrowane przeżywają swoją konsekrację razem z Nią i na Jej wzór, służąc Kościołowi, realizując swoje powołanie zgodnie z charyzmatem swojego Instytutu.

*

Głównym celem podjętego tu studium było ukazanie Maryi jako wzoru życia duchowego osób konsekrowanych. Przeprowadzona analiza treści dokumentów pozwala stwierdzić, że to zagadnienie w nauczaniu Jana Pawła II skierowanym do osób konsekrowanych zajmuje znaczące miejsce, pozwalając na wyeksponowanie głębokiej treści teologicznej. Papież w sposób bardzo konkretny, precy-

⁴⁸ Papież Benedykt XVI w encyklice *Spe salvi* w numerach 49-50 przedstawia Maryję jako gwiazdę nadziei.

zyjny, a zarazem dość szeroki ujmuje wzajemną relację Maryi i życia konsekrowanego. Na przestrzeni całego pontyfikatu ukazywał on Maryję z Nazaretu jako wzór dla osób konsekrowanych⁴⁹. Bardzo ważnym i nadal aktualnym dokumentem przedstawiającym istotę i misję życia konsekrowanego w Kościele i w świecie jest adhortacja *Vita consecrata*. Jest ona punktem odniesienia oraz źródłem wiedzy i inspiracji dla osób konsekrowanych.

W tym dokumencie Jan Paweł II przedstawił syntezę maryjnego wymiaru życia konsekrowanego. Maryja jest wzorem i Matką we wszystkich jego fundamentalnych elementach (powołania, konsekracji i apostołstwa/misji). Można więc mówić o pedagogii maryjnej w życiu konsekrowanym, ponieważ patrząc na Maryję, osoby konsekrowane w Niej widzą źródło duchowej żywotności i odnowy ewangelicznej. Ona jest dla nich ikoną/zwierciadłem tego, czym jest życie konsekrowane i czym pragnie być w Kościele i w świecie.

Analiza treści dokumentów papieskich, a zwłaszcza posynodalnej adhortacji *Vita consecrata*, pozwala na wyciągnięcie ważnych wniosków. Przede wszystkim Maryja jest najdoskonalszym wzorem konsekracji oraz życia duchem rad ewangelicznych. Jest przykładem cnót oraz swoim życiem i postawą wskazuje, jak skutecznie i owocnie podejmować posługę apostołską i eklezjalną. Maryja z Nazaretu stanowi dla osób konsekrowanych inspirację, pomoc i nadzieję w realizacji powołania zgodnie z charyzmatem swojego Instytutu. Papież Jan Paweł II w adhortacji wyraźnie podkreśla prawdę, że życie konsekrowane, aby zachować swoją tożsamość, powinno pielęgnować wymiar maryjny, ponieważ należy on do jego istoty.

⁴⁹ Por. M. Farina, „*La Vergine Maria modello di consacrazione e di sequela*” (VC n. 28), „*Sequela Christi*” 1 (2005), s. 98-130.